

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2010, 4(8), p. 217–231.

VIEŠOJO INTERESO KONCEPCIJŲ ĮVAIROVĖ IR JŲ VERTINIMAS

Ugnius Trumpulis

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 2714 545
Elektroninis paštas ugnius@mruni.eu

Pateikta 2010 m. birželio 15 d., parengta spausdinti 2010 m. lapkričio 9 d.

Anotacija. Šiame straipsnyje remiantis užsienio bei Lietuvos mokslininkų darbais pateikiamos skirtingos viešojo intereso koncepcijų klasifikacijos. Straipsnyje išskiriamos keturios pagrindinės viešojo intereso koncepcijos (procedūrinė, daugumos nuomonės, bendrųjų vertybių ir bendrojo intereso), atliekama pagrindinių jų tezių analizė bei teisinis vertinimas.

Vadovaujantis atlikta viešojo intereso koncepcijų analize straipsnyje nustatoma, kokios viešojo intereso koncepcijos vyrauja Lietuvoje. Konkrečių koncepcijų išigalėjimas nustatomas remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojama praktika, nes būtent teismai daugiausia prisideda prie viešojo intereso sampratos konkretizacijos.

Reikšminiai žodžiai: viešasis interesas, procedūrinė koncepcija, daugumos nuomonės koncepcija, bendrųjų vertybių koncepcija, bendrųjų interesų koncepcija.

Įvadas

Diskusijų, bandymų apibrėžti, paaiškinti, kas yra viešasis interesas, kaip šis interesas turi būti įgyvendintas bei apsaugotas, kokias funkcijas jis atlieka socialiniame gyvenime, būta nemažai. Vis dėlto šios diskusijos nėra baigtos, bendros nuomonės mūsų minėtais klausimais moksle nėra, o tai rodo, jog šie klausimai nėra praradę savo aktualumo ir svarbos. Įvertinus požiūrių į viešąjį interesą mokslinėje literatūroje įvairovę, galima teigti, kad egzistuoja beveik tiek pat viešojo intereso teorijų, kiek yra autorių, rašančių šia tema.

Manytume, jog skirtingų viešojo intereso požiūrių analizė, jų klasifikacijos pateikimas yra būtinas būtent dėl šios kategorijos daugiareikšmiškumo. Viešojo intereso koncepcijų klasifikacija padeda geriau susigaudyti mokslinių požiūrių į šią kategoriją įvairovėje, taip pat suvokti analizuojamos kategorijos esmę, įvertinti ją įvairiais aspektais, leidžia pasiekti viešojo intereso vertinimo išsamumą bei pašalinti vertinimo trūkumus. Būtina pastebėti, kad įvairios viešojo intereso koncepcijų interpretacijos kyla dėl skirtingų viešojo intereso funkcijų ir bet kokių atveju yra siejamos su individo, visuomenės bei valstybės tobulėjimu, vystymusi, gebėjimu geriau funkcionuoti, geriau realizuoti save ir prisidėti prie kitų subjektų tobulėjimo, bendrųjų gyvenimo pagrindų kūrimo ir jų laikymosi.

Tiriamasis straipsnio objektas – viešojo intereso suvokimo būdai, jų privalumai bei trūkumai aiškinant viešojo intereso kategoriją.

Tikslas – įvertinti viešojo intereso koncepcijų esminius skirtumus bei panašumus, atskirų pažiūrų pagrįstumą, nustatyti Lietuvos Respublikoje vyraujančią viešojo intereso koncepciją (-as).

Taikyti tyrimo metodai:

1. *Dokumentų analizės metodas* taikytas tiriant mokslininkų publikacijas ir teismų praktiką.

2. *Analitiniu-kritiniu metodu* vertinama moksliniuose darbuose pateikiamos viešojo intereso koncepcijos bei Lietuvos Respublikos teismų formuojama viešojo intereso koncepcija.

3. *Lingvistiniu metodu* atskleidžiamos esminių ir bendrųjų viešojo intereso požymių reikšmės bei atskirų pažiūrų tarpusavio ryšys.

Viešojo intereso pažiūrų įvairovę yra nagrinėję B. Bozemanas, F. J. Soraufas, A. McHarg ir kiti užsienio mokslininkai. Viešojo intereso sampratų įvairovė trumpai apžvelgta J. Gumbio, D. Korsakaitės bei A. Mackonio darbuose. Problemas, susijusias su viešojo intereso sampratos turinio atskleidimu, Lietuvoje įvairiais aspektais yra nagrinėję E. Krivka, B. Pranevičienė, A. Driukas, V. Valančius.

1. Viešojo intereso sampratų įvairovė ir klasifikacija

Mokslinėje literatūroje pateikiamos įvairios viešojo intereso (angl. *public interest*) koncepcijų klasifikacijos. Frankas J. Soraufas išskiria penkias požiūrių į viešąjį interesą

kryptis: viešojo intereso kaip visuotinai pripažįstamos vertybės (*Commonly-Held Value*), kaip viršesnio intereso (*Wise* arba *Superior Interest*), kaip moralinio imperatyvo (*Moral Imperative*), kaip interesų pusiausvyros (*Balance of Interests*) ir neapibrėžtą (*Undefined*) viešąjį interesą¹.

B. Bozemanas išskiria normatyvinę (*normative public interest*), konsensualinę (*consensualist public interest*) ir proceso (*process public interest*) viešojo intereso koncepcijas, proceso viešojo intereso koncepcijas šis mokslininkas skirsto į tris rūšis: san-kaupos (*aggregative*), pliuralistinę (*plurialist*) ir procedūrinę (*procedural*) koncepcijas. B. Bozemanas taip pat mini aboliucionistinį (*abolitionist*) požiūrį į viešąjį interesą².

A. McHarg visas viešojo intereso teorijas skirsto į tris kategorijas. Ši mokslininkė išskiria persvaros arba sankaupos (*preponderance* arba *aggregative theories*), unitari-nes (*unitary theories*) ir bendrojo intereso (*common interest theories*) viešojo intereso teorijas³.

J. Gumbis išskiria šešias viešojo intereso vertinimo kryptis (viešojo intereso sam-pratų tipologijas): procesinį požiūrį (*procedural approach*), daugumos nuomonės požiū-rį (*majority opinion approach*), naudos arba naudingumo požiūrį (*beneficial approach*), bendro intereso požiūrį (*common interest approach*), bendrų vertybių požiūrį (*shared values approach*) ir funkcinį požiūrį (*functional approach*)⁴.

D. Korsakaitė, analizuodama viešąjį interesą valstybinio reguliavimo požiūriu, pa-teikia tokią viešojo intereso koncepcijų klasifikaciją: viešasis interesas kaip visuotinė sutartis, viešasis interesas kaip didžiausios naudos išraiška, viešasis interesas kaip pu-siausvyra ir viešasis interesas kaip aukštesnis tikslas⁵.

Iš mūsų pateiktų klasifikacijų matyti, jog skirtingi autoriai pateikia skirtingą viešo-jo intereso koncepcijų skaičių, skirtingai jas įvardija, tačiau atskirų koncepcijų analizė leidžia teigti, jog pateikiamos klasifikacijos turi daugiau bendro nei atrodo iš pirmo žvilgsnio. Atskirų koncepcijų išskyrimas grindžiamas arba akcentuojant vieną iš viešojo intereso elementų (objektą ar subjektą), arba jo nustatymo būdą. Remiantis šiais kriteri-jais, manytume, išskirtinos tokios viešojo intereso koncepcijos: procedūrinė, daugumos nuomonės, bendrųjų vertybių ir bendrojo intereso⁶. Šias viešojo intereso koncepcijas pa-sirinkome todėl, kad jos ryškiausiai išreiškia požiūrį į viešojo intereso objektą, subjektą ar šio intereso identifikavimo būdą. Manome, kad straipsnyje nėra tikslinga atskirai na-

1 Sorauf, F. J. The Public Interest Reconsidered. *The Journal of Politics*. 1957, 19(4): 616–639. Išsamiau apie Franko J. Soraufo išskirtas koncepcijas žr.: Mackonis, A. Individualistinė viešojo intereso sąvokos turinio analizė. *Teisės problemos*. 2009, 2(64): 94–95.

2 Bozeman, B. *Public values and public interest: counterbalancing economic individualism*. Washington, D. C.: Georgetown University Press, 2007, p. 83–99.

3 McHarg, A. Reconciling Human Rights and the Public Interest: Conceptual Problems and Doctrinal Uncertainty in the Jurisprudence of the European Court of Human Rights. *The Modern Law Review*. 1999, 62(5): 673–678.

4 Gumbis, J. Changes in social phenomena and their conceptualisation: international and national contexts. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1(53): 8–9.

5 Korsakaitė, D. Viešasis interesas valstybinio reguliavimo požiūriu: sampratos analizė ir formulavimas. *Ekonomika*. 2006, 76: 43.

6 Procedūrinė ir bendro viešojo intereso koncepcijos pabrėžia viešojo intereso nustatymo būdą, bendrųjų vertybių koncepcija šio intereso objektą (vertybes), o daugumos nuomonės koncepcija akcentuoja subjektą.

grinėti kitų anksčiau paminėtų viešojo intereso koncepcijų, nes jos tik konkretizuoja tam tikrus mūsų išskirtų koncepcijų aspektus, kita vertus, analizuodami pasirinktas viešojo intereso koncepcijas, neišvengiamai tai aptarsime, nors konkrečios koncepcijos, išskirtos konkretaus mokslininko, ir neįvardinsime⁷.

2. Procedūrinė viešojo intereso koncepcija

Procedūrinis požiūris į viešąjį interesą yra grindžiamas prielaida, jog konkretus sprendimas ir jo sukeltos pasekmės atitiks viešąjį interesą, jeigu jis bus priimtas vadovaujantis nustatytais taisyklėmis. Akivaizdu, jog pagrindinės ir pačios bendriausios taisyklės yra įtvirtintos valstybių konstitucijose, todėl konstitucijos principų bei normų pagrindu sukurtų žemesnės galios teisės aktuose įtvirtintų normų laikymasis neišvengiamai veda prie viešojo intereso įgyvendinimo.

Procedūrinio viešojo intereso požiūriu šalininkams pakanka vien to, jog sprendimas būtų priimtas laikantis procesinių normų, o jo pasekmių vertinimas jiems nėra įdomus. Viešasis interesas čia suprantamas kaip teisėtumo standartas ir aksioma, jog sprendimas, priimamas viešojo intereso labui, kyla iš nustatyto proceso⁸. Taigi procedūrinėje viešojo intereso koncepcijoje tik labai nedaug arba apskritai neskiriama dėmesio viešojo intereso turiniui, iš esmės čia nėra skirtumo tarp proceso ir paties viešojo intereso turinio. Štai S. I. Bennui ir R. S. Petersui viešasis interesas tėra procedūrinis principas, kurio privaloma laikytis tam, kad būtų pateisinti priimami sprendimai bei atliekami veiksmai, viešojo intereso kategorija jiems nėra turininga⁹. J. Burkheadas ir J. Mineris teigia, jog administracinėje teisėje įprastai neįmanoma apibrėžti turiningojo tinkamo proceso, tačiau daug paprasčiau apibrėžti tinkamą procesą, ir jie nurodo, kad taip pat galima kalbėti apie viešąjį interesą, t. y. galima apibūdinti procedūrinį viešąjį interesą, nors jo turinio tiksliai nusakyti ir negalima¹⁰. Čia pirmenybė yra teikiama ne konkrečioms siekiamoms konkrečioje situacijoje, o tam, kaip turi būti veikiamas, ir jeigu veikiamas laikantis normose nustatytų reikalavimų, tai gautas rezultatas turi būti viešasis interesas.

Procedūrinei viešojo intereso koncepcijai svarbu tai, kad sprendimas būtų priimtas laikantis teisėtumo, asmenų lygybės, nešališkumo, skaidrumo ir kitų tinkamą procesą užtikrinančių principų.

Procedūrinio viešojo intereso požiūriu šalininkai, pašalindami turiningą viešojo intereso pusę, bandė išlaikyti jo objektyvumą, pašalinti jo subjektyvumą, emocinį vertini-

7 Koncepcijų gausos įspūdi sukuria ir tai, kad mokslininkai, apibūdindami iš esmės tas pačias koncepcijas, jas įvardija skirtingai, pavyzdžiui, normatyvinė, visuotinė, pripažintų vertybių, unitarinė, taip pat tai, kad vieni mokslininkai tam tikrus viešojo intereso požymius nagrinėja pagal vieną koncepciją, o kiti mokslininkai pagal tuos požymius išskiria skirtingas viešojo intereso koncepcijas, pavyzdžiui, naudingumo požiūriu vieni vertina kaip atskirą viešojo intereso koncepciją, kiti mokslininkai naudingumą vertina tik kaip sankaupos koncepcijos požymį. Šios aplinkybės tik dar kartą patvirtina viešojo intereso kategorijos analizės sudėtingumą.

8 Gumbis, J., *supra note 4*, p. 8.

9 Benn, S. I.; Peters, R. S. *Social principles and democratic state*. London: Allen and Unwin, 1959, p. 273.

10 Burkhead, J.; Miner, J. *Public expenditure*. New Jersey: Aldine Transaction. 2007, p. 158.

mą bei galimą daugiareikšmiškumą. Šis uždavinys įvykdytas sėkmingai, tačiau, mūsų įsitikinimu, tai ir yra silpnoji šios koncepcijos vieta. Jeigu sprendimas priimamas nešališkai, laikantis nustatytų taisyklių ir sukelia visiems teigiamas pasekmes, mes, aišku, galime teigti, kad buvo įgyvendintas viešasis interesas, tačiau visai kitoks vertinimas turėtų būti, jeigu toks sprendimas yra lygiai visiems blogas, sukelia nepageidaujamus padarinius. Taigi vadovaujantis procedūrinio požiūriu galimas atvejis, kad sprendimas, priimtas nešališkai, laikantis nustatytų taisyklių, sukels visiems subjektams neigiamų padarinių (pvz., nulems gamtinių išteklių sunaikinimą, kultūrinių vertybių sunaikinimą, vertės sumažinimą, užkirs kelią naudotis tam tikromis paslaugomis ir pan.), tačiau tokios pasekmės pagal aptariamą sampratą vis tiek galėtų formaliai būti laikomos viešojo intereso įgyvendinimu. Manytina, jog toks situacijos vertinimas prieštarautų logikai, juk niekieno interesų, teisėtų lūkesčių neatitinkantys rezultatai negali būti laikomi viešojo intereso įgyvendinimu, tokiu atveju apskritai negalima kalbėti apie jokių interesus, o tuo labiau apie viešąjį¹¹. Kita vertus, kartais net ir pažeidus teisės normų reikalavimus gali būti priimtas sprendimas, kurio rezultatus bus galima laikyti viešojo intereso įgyvendinimu.

Procedūrinėje viešojo intereso koncepcijoje iš esmės sumenksta administracinės diskrecijos reikšmė. Pasak A. Urmono ir B. Pranevičienės, pareigūno diskrecija turi palengvinti ir užtikrinti efektyvų institucijai priskirtų funkcijų įgyvendinimą ir kartu prisidėti prie žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimo¹². Tačiau, jeigu mes atmetame turinimąjį viešojo intereso pradą, lieka tik institucijai ar pareigūnui priskirtų funkcijų atlikimo palengvinimas, o paveikus žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimo rėmimas sumenksta, nes nekreipiamas dėmesys į tai, ar priimamas sprendimas iš tikrųjų yra teisingas, racionalus ir pagrįstas, jeigu jis priimtas nepažeidžiant teisės normų nustatytų ribų. Tokiu atveju nėra jokio motyvo ieškoti veiksmingesnių iškilusių problemų sprendimo būdų, nes, kad ir koks sprendimas būtų priimtas, jis vis tiek ves prie viešojo intereso, o formaliai viešojo intereso gali būti pripažįstama bet kas. Taigi galima teigti, jog išspręsti problemą tampa svarbiau, nei ją išspręsti tinkamai, teisinio reguliavimo veiksmingumas tampa pirminis, formalus ir iš esmės savitiksliis, o ne realus, nes eliminuojami veiklos rezultatai. Kaip žinoma, bet kokios veiklos veiksmingumas bendriausiai gali būti apibūdintas tikslų, veiklos sąnaudų bei rezultatų santykiu, tačiau šioje sampratoje nustatyti veiksmingumą tampa neįmanoma. Štai Lietuvos apeliacinis teismas, nagrinėdamas bylą dėl atvirojo konkurso rezultatų panaikinimo, yra išaiškinęs, jog viešojo pirkimo teisinis reglamentavimas yra susijęs su viešojo intereso apsauga, todėl Viešųjų pirkimų įstatyme viešiesiems pirkimams nustatyti specialūs reikalavimai, kurie dažniausiai yra imperatyvūs ir jų reikia besąlygiškai laikytis. Šių imperatyvų laikymasis yra nukreiptas į tam tikrų tikslų pasiekimą, o tikslai yra tokių imperatyvų taikymo matas¹³. Taigi šis pavyzdys

11 Interesas visada yra nukreiptas į kokią nors vertybę, jeigu vertybė nėra pasiekama, tokiu atveju, manytume, nėra prasmės kalbėti apie tokio intereso įgyvendinimą, t. y. nėra vertybės, nėra ir paties intereso.

12 Urmonas, A.; Pranevičienė, B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės. *Jurisprudencija*. 2002, 32(24): 54.

13 Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje UAB „T“ v. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos (bylos Nr. Nr. 2A-288/2009).

akivaizdžiai rodo, jog teisinis procedūrinis reglamentavimas yra reikšmingas, tačiau jis reikšmingas ir vertingas tik tiek, kiek padeda pasiekti nustatytų tikslų, t. y. procesas turi būti siejamas su siekiamais tikslais, nebūti savitiksliis.

Kartu konstatuotina, kad, jeigu laikytumėmės nuosaikesnės procedūrinės viešojo intereso šalininkų pozicijos, t. y. teigtume, jog tinkamas procesas yra tik viešojo intereso įgyvendinimo prielaida, tai vargu ar apskritai galėtume vertinti ją kaip viešojo intereso koncepciją, nes iš esmės joje nieko konkretaus apie šį reiškinį nebūtų pasakoma, čia taip ir liktų neaišku, nei kas yra viešasis interesas, nei kaip jis įgyvendinamas.

Taigi procedūrinio viešojo intereso koncepcija tėra reliatyvi, ji nėra pakankamai išsami ir pajėgi tinkamai apibūdinti analizuojamą reiškinį. Vis dėlto visiškai nuvertinti procedūrinio viešojo intereso koncepcijos negalima, nes ji pagrįstai pabrėžia tinkamo proceso svarbą siekiant įgyvendinti viešąjį interesą. Mūsų įsitikinimu, tinkamas procesas ir jo principai yra pagrindas, kuriuo remiantis užtikrinamas viešojo intereso įtvirtinimas bei įgyvendinimas, nors ir nepakankamas viešajam interesui apibūdinti. Taigi procedūrinio viešojo intereso koncepciją galima laikyti kaip konkretaus viešojo intereso įgyvendinimo taisyklę, kuri, taikant protingumo principą, neturi būti siejama su sudėtingomis, neskaidriomis ir diskriminuojančiomis administracinėmis procedūromis.

3. Daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija

Daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcijos šalininkai teigia, jog viešasis interesas yra toks interesas, kurį palaiko didžioji visuomenės dalis. Pažymėtina, kad dalis autorių neišskiria šio požiūrio kaip atskiros viešojo intereso koncepcijos. Pavyzdžiui, B. Bozemanas šį požiūrį priskiria procesinei viešojo intereso koncepcijai, tiksliau, sankaupos porūšiui. Taip pat aptariamoms koncepcijoms idėjų galima pastebėti normatyvinėje bei konsensualinėje viešojo intereso teorijose: F. J. Souraufas šį požiūrį aptaria kaip visuotinai pripažįstamos vertybės požiūrio vieną iš variantų. Šioje viešojo intereso koncepcijoje akivaizdžiai sureikšminamas subjektyvusis intereso pradras. Čia individai laikomi geriausiais savo pačių interesų vertintojais, o geriausias tokio teiginio patvirtinimas yra individų išreikšti pageidavimai¹⁴. Pagal šią viešojo intereso koncepciją pats viešasis interesas neturi savarankiško turinio, o yra atskleidžiamas jungiant individualius interesus, juos apimant, tokiu būdu nustatant vyraujančią interesą, kuris ir bus laikomas viešuoju interesu.

Mūsų nuomone, daugumos nuomonės viešojo intereso teorija nedera su demokratinės teisinės valstybės koncepcija¹⁵. Šios koncepcijos teiginiai leidžia daryti išvadą, jog dauguma visada turės pranašumą prieš mažumas, dominuos jų atžvilgiu, galės primesti savo valią neatsižvelgdama į mažumų interesus. Iš esmės čia viešojo intereso kategorija pakeičiama daugumos kategorija, tačiau daugumos interesų įgyvendinimas dar nereikia, jog yra įgyvendinamas viešasis interesas.

14 McHarg, A., *supra note 3*, p. 674.

15 Plačiau apie teisinę valstybę žr.: Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 467–519.

B. Bozemanas remiasi G. Kennedy teiginiais ir nurodo, jog individai neišvengiamai yra įvairių grupių nariai, o dalyvavimas įvairiose grupėse gali nulemti bendro viešojo intereso (*joint public interest*) atsiradimą. Be to, daugelis problemų gali būti sprendžiamos individo naudai arba grupės naudai (jeigu problema išsprendžiama grupės naudai, tai dėl savo narystės grupėje naudos gauna ir individas), todėl protinga tikėtis, kad individas bus linkęs ieškoti bendros naudos, nes buvimas socialinės organizacijos nariu reiškia būti išpareigojusiam¹⁶. Šie teiginiai, nors tiesiogiai ir nepaneigia viešojo intereso kaip daugumos nuomonės koncepcijos, tačiau, mūsų nuomone, pagrindžia tai, jog viešasis interesas gali egzistuoti ne tik kaip individualių interesų sanauja, o tai reiškia, jog bendrosios nuomonės koncepcijos teiginiai nėra pakankami, kad tinkamai paaikšintų viešojo intereso kategoriją. Pažymėtina, jog būtent dėl interesų įvairovės kiekvienas individas priklausomai nuo situacijos priklausys tam tikrai mažumai, kuri sieks paveikti viešąjį interesą, mažumų interesai negali būti nustelbiami daugumos intereso, nes tai ves prie nuolatinių konfliktų visuomenėje.

Nekyla abejonų, jog individai priklauso įvairioms socialinėms grupėms, o juos vienijantys interesai gali būti labai įvairūs, todėl pagrįstai galima teigti, jog egzistuoja daug požiūrių į tos pačios problemos sprendimą, vienos ar kitos vertybės vertinimą. Įvairios socialinės grupės gali siūlyti ne po vieną problemos sprendimo variantą, ieškoti teisėtų būdų, kaip apsaugoti savus interesus. K. J. Arrow tvirtina, kad, jeigu sprendžiant problemą galima pasirinkti tik iš dviejų alternatyvų, tai įmanoma nustatyti, kuris iš šių alternatyvių sprendimų yra palaikomas daugumos. Tačiau sunkumų kyla tais atvejais, kai sprendžiant iškilusią problemą galima pasirinkti daugiau nei iš dviejų alternatyvų. Šis mokslininkas aiškina, jog egzistuojant daugiau nei dviem problemos sprendimo variantams logiškai neįmanoma pagrįsti, kas yra pageidaujama didžiosios individų dalies¹⁷.

Taigi teigtina, jog daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija nėra ir negali būti taikoma demokratinėje, teisinėje valstybėje, paties viešojo intereso apibūdinimas tik kaip daugumos intereso yra nepagrįstas, neatitinka nediskriminavimo principo, todėl gali įgyvendinti diskriminacinius apribojimus. Mūsų įsitikinimu, daugumos principas gali būti taikomas tik išskirtiniais atvejais, t. y. tik tada, kai išnaudojus visas interesų derinimo priemones nepavyksta pasiekti kompromiso, todėl teigtina, jog daugumos principas neturi tiesioginio ryšio su viešuoju interesu.

4. Bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcija

Bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcija (B. Bozemanas šią sampratą vadinama normatyvine) yra grindžiama šio intereso objektyviaja puse, tiksliau, susitelkiama į intereso objektą – vertybę. Viešuoju interesu yra laikoma tai, kas yra vertinga visiems arba bent plačiai pripažįstama kaip vertybė, t. y. bendra visiems vertybė¹⁸. Čia viešasis

16 Bozeman, B., *supra note 2*, p. 89.

17 Plačiau žiūrėti Arrow, K. J. *Social choice and individual values*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 1963, p. 46–59.

18 Sorauf, F. J., *supra note 1*, p. 619.

interesas yra etinis standartas, tikslas, kurio turi siekti individai, visuomenė bei valstybė. Priešingai nei daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcijoje, bendrųjų vertybių požiūrio šalininkams viešasis interesas nėra tik privačių subjektų interesų suma. Teigtina, jog čia viešasis interesas kyla ne iš individų asmeninių pageidavimų, o iš idealų, kurių kiekvienas asmuo turėtų siekti, toks interesas yra ypatingos svarbos, nes suderina individualius bei grupinius interesus, nukreipia juos tinkama linkme. Dauguma aptariamų sampratų šalininkų mano, kad viešasis interesas yra pastovus, nekintantis ir akivaizdus¹⁹. Interesai yra dinamiški ir kintantys socialinės erdvės elementai, o visuomenėje nusistovėjusios vertybės yra statiškos ir tvirtos²⁰, todėl tik bendromis vertybėmis pagrįsti interesai gali būti laikomi viešaisiais.

Bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcijoje galima išskirti dvi skirtingas požiūrių į šį interesą kryptis, t. y. vieni mokslininkai mano, kad viešojo intereso paskirtis yra tarnauti visiems visuomenės nariams (holistinis interesas), o kita nuomonė yra ta, kad viešasis interesas turi tarnauti daugumai, net jei tai paneigs tam tikrų visuomenės narių interesus. Mūsų įsitikinimu, antrasis požiūris yra kritikuotinas tais pačiais argumentais, kaip ir daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija. Pirmojo požiūrio laikymasis, nors ir sumažina viešojo intereso kategorijos konkretumą, bet užtikrina, kad priimant sprendimus bus ieškoma to, kas vienija visą visuomenę, ieškoma bendrų sąlyčio taškų, nors tarnavimas visiems greičiausiai tik ir lieka nepasiekiamu idealu. B. Bozeman įsitikinimu, naudinga išlaikyti viešojo intereso kaip idealo koncepciją, nes tokiu atveju jis tampa siekiamu etalonu, į kurį reikia orientuotis priimant sprendimus bei veikiant²¹. A. McHarg pastebi, jog tam, kad įveiktų konfliktus tarp individualių interesų bendrųjų vertybių, viešojo intereso koncepcijos šalininkai yra priversti arba atsisakyti tam tikrų interesų patenkinimo, t. y. atsižvelgdami į svarbiausių vertybių sistemą pripažinti dalį interesų neteisėtais, arba pripažinti, jog egzistuoja visiems subjektams priimtini alternatyvūs reguliavimo būdai. Autorė pritaria antrajam požiūriui, tačiau, jos nuomone, pirmasis variantas praktikoje pasitaiko dažniau²².

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, kai kurių autorių įsitikinimu, pati visuomenė nėra pajėgi nustatyti, kas yra viešasis interesas. Šio požiūrio šalininkai mano, jog tik valdžios atstovai turi pakankamai žinių ir išminties, kad galėtų pasakyti, kas iš tikrųjų yra viešasis interesas. Viešasis interesas čia siejamas su veikimu visos visuomenės naudai laikantis tam tikrų absoliučių vertybinių standartų, net neatsižvelgiant į tai, ar piliečiai pageidauja tokių veiksmų. Čia viešasis interesas yra etinis standartas, kuris gali būti pasiektas tik valdant išmintingiems vadovams²³.

Su minėtais teiginiais galima sutikti tik iš dalies, nes dažniausiai būtent pareigūnai privalo „atrasti“ ir atskleisti viešąjį interesą, kad ir kokia yra valstybės pareigūnų elgesio motyvų kombinacija, vis dėlto jie privalo veikti viešojo intereso labui, stiprinti Lietuvos

19 Bozeman, B., *supra note 2*, p. 91.

20 Gumbis, J., *supra note 4*, p. 8.

21 Bozeman, B., *supra note 2*, p. 90.

22 McHarg, A., *supra note 5*, p. 675.

23 Downs, A. The Public Interest: Its Meaning in a Democracy. *Social Research*. 1962, 29(1): 5.

Nepriklausomybę, sąžiningai tarnauti Tėvynei, demokratijai, Lietuvos žmonių gerovei. Mūsų nuomone, to neįmanoma padaryti remiantis vien tik savo subjektyviu supratimu apie tai, kas yra vertinga žmogui, visuomenei ir valstybei. Aptariamo požiūrio suabsoliutinimas gali vesti prie totalitarizmo įsigalėjimo.

Vertinant bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepciją teigtina, jog joje nekyla poreikis kalbėti apie individualių ar grupinių interesų ir viešojo intereso derinimą, viešasis interesas čia visada bus viršesnis, nes jo pagrindas yra stabilios, nekintančios bendros vertybės, kurių pasiekimas ar apsaugojimas yra naudingas visiems. Konfliktai gali kilti tik tarp viešųjų interesų ir tik jie gali būti tarpusavyje derinami, o individualūs ar grupiniai interesai turi paklusti viešajam interesui.

Pastebėtina, jog daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija, sureikšmindama daugumos interesą, apsinkina tikrojo viešojo intereso nustatymą, o bendrųjų vertybių sampratoje, sureikšminant objektyviąją viešojo intereso pusę, jo objektą, nepakankamai įvertinamas individualių interesų bei jų konfliktų poveikis analizuojamo intereso formavimuisi, jo suvokimui, neatsižvelgiama į socialinio gyvenimo pokyčius, dinamiką. Istorija patvirtina, jog privatūs bei grupiniai interesai ne kartą yra pasitarnavę bendrajai gerovei, išplėtę laisvės bei demokratijos lygį, sustiprinę žmogaus kaip pagrindinės vertybės pozicijas, pavyzdžiui, suteikiant moterims teisę balsuoti, užtikrinant įvairių mažumų teises, nutraukiant karinius konfliktus (pvz., JAV ir Vietnamo karą). Čia atkreiptinas dėmesys į A. L. Mosso pastebėjimą, jog individualūs ar grupiniai interesai tampa pavojingi tais atvejais, kai jie yra įgyvendinami bendrosios gerovės sąskaita arba kai jie iškreipia faktus, susijusius su svarbiausiomis problemomis²⁴. Taigi, mūsų įsitikinimu, privatūs ar grupiniai interesai gali būti derinami su viešuoju interesu, nes būtent jie užtikrina, kad viešasis interesas netaps daugumos ar net tam tikros finansinę, politinę ar kitokią galią turinčios mažumos įrankiu, įtvirtinančiu jų dominavimą kitų asmenų atžvilgiu ir jų sąskaita.

Manytume, jog prie bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcijos trūkumų galima priskirti ir tai, kad joje taip ir lieka neaišku, kaip turėtų būti vertinamas skirtingų viešųjų interesų santykis, kaip turėtų būti sprendžiami konfliktai tarp skirtingų viešųjų interesų²⁵.

Galima teigti, jog bendrųjų vertybių viešojo intereso sampratos iš dalies laikosi ir Lietuvos administraciniai teismai. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinime nurodoma, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas laikosi plačios viešojo intereso koncepcijos, o viešasis interesas taikant Administracinių bylų teisenos

24 Moss, A. L. *Selling out America's democracy: how lobbyists, special interests, and campaign financing undermine the will of the people*. Westport: Praeger Publishers, 2008, p. 16.

25 Pavyzdžiui, natūrali gamtinė aplinka yra konstitucinė vertybė, konstitucinės vertybės yra ir ūkinės veiklos laisvė bei iniciatyva, vartotojų interesai ir pan., šios vertybės, mūsų nuomone, yra visuotinai pripažįstamos, o jų įgyvendinimas bei apsauga yra viešasis interesas, tačiau, sakykim, nusprendus statyti tam tikroje vietoje gamyklą, šios vertybės gali pradėti konkuruoti, todėl kyla būtinybė nustatyti, koks turi būti santykis tarp šių vertybių, kaip jos turi būti suderintos, kad tarnautų bendrai tautos gerovei. Į šį klausimą bendrųjų vertybių viešojo intereso samprata nepajėgi atsakyti arba pateiktas atsakymas bus bendro pobūdžio ir neturės didesnės praktinės reikšmės.

įstatymą paprastai turėtų būti suvokiamas kaip tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai, taip pat pažymima, jog viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina ir saugo Lietuvos Respublikos Konstitucija²⁶.

Vis dėlto, mūsų nuomone, administracinių teismų formuojama viešojo intereso samprata nelaikytina grynai bendrųjų vertybių samprata. Kaip jau minėta anksčiau, bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcijos šalininkams yra būdinga tai, jog jie mano, kad viešasis interesas yra pastovus, iš esmės nekintantis, o remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei Lietuvos administracinių teismų jurisprudencija (paminėti teismai vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo suformuota viešojo intereso samprata) darytina išvada, jog šis interesas laikomas dinamišku ir kintančiu²⁷.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2005 m. gegužės 13 d. nutarime taip pat yra pažymėjęs, jog valstybei, reguliuojant teisinius santykius, būtina išlaikyti teisingą pusiausvyrą tarp visuomenės ir asmens interesų, užtikrinti viešąjį interesą ir išvengti nepagrįsto asmens teisių ribojimo²⁸. Taigi teigtina, jog negalima priešpriešinti vienu asmenų interesų, subjektinių teisių viešajam interesui bei kitų asmenų teisėms, laisvėms ir teisėtiems interesams. Remiantis minėtu Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimo teiginiu galima daryti išvadą, jog privatūs ir viešieji interesai privalo būti derinami, o derinama gali būti tai, kas turi skirtumą, yra nesuderinta, konfliktuoja tarpusavyje. Todėl, mūsų nuomone, būtų nepagrįsta teigti, kad viešasis interesas visada be sąlygiškai dominuos privačių ar grupinių interesų atžvilgiu, kad bus absoliučiai stabilus bei nekintamas.

5. Bendrojo intereso viešojo intereso koncepcija

Bendrojo intereso koncepcijoje viešasis interesas yra suprantamas kaip visuma bendrų visiems visuomenės nariams interesų arba kaip interesas, kuris būtų visiems bendras, jeigu kiekvienas visuomenės narys būtų racionalus ir nešališkas. Bendrajam

-
- 26 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinimas. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis*. 2009, 6(16): 332–333.
- 27 Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 30 d. sprendimas administracinėje byloje *D. S., R. K., J. P., S. M., V. N, v. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija* (bylos Nr. A⁵⁶-382/2009).
- 28 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 8 straipsnio 1, 9, 10 dalių, 13 straipsnio 2 dalies, 18 straipsnio 7 dalies ir 22 straipsnio 3, 6, 7 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 63-2235. Analogiškos pozicijos laikosi ir administraciniai teismai, pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje *Vilniaus apskrities viršinininko administracija v. Vilniaus apygardos vyriausiasis prokuroras* (bylos Nr. A⁶³-998/2009).

interesui yra būdinga tai, jog individas gali jį patenkinti tik tuo atveju, jeigu šis interesas yra vertinamas bei palaikomas kitų visuomenės narių (pvz., švarus oras, vanduo, saugumas ir pan.)²⁹. Čia viešojo intereso labai bus veikiami tais atvejais, kai priimami sprendimai bei atliekami veiksmai užtikrins, padidins subjektų galimybes jiems patiems gauti tai, ko jie siekia.

Bendrojo intereso koncepcijoje derinami ir subjektyvieji, ir objektyvieji intereso elementai. Kiekvienas subjektas gali pats nusistatyti, kokių tikslų nori siekti. Taip šioje koncepcijoje atsispindi subjektyvusis intereso elementas, o objektyvusis elementas pasireiškia tuo, kad tikslų įgyvendinimo būdai gali būti ir yra nustatomi objektyviai³⁰. Remiantis šia viešojo intereso koncepcija galima teigti, kad asmuo gali laisvai identifikuoti savo interesus, jam netgi paliekama galimybė klysti, veikti vedamam įvairių motyvų (pvz., altruistinių), savaime suprantama, jog asmuo tokiu atveju yra atsakingas už savo pasirinkimą ir jam pačiam bei aplinkiniams sukeltas pasekmes. Tikslų iškelimas, interesų identifikavimas nėra siejamas su jų griežtu vertybiniu, moraliniu pateisinimu, todėl individualūs ir grupiniai visuomenės interesai privalo derėti, interesų subjektai turi pasižymėti tolerantiškumu, gebėjimu daryti abipuses nuolaidas, siekti kompromiso.

B. Bozemanas pažymi, kad šios viešojo intereso koncepcijos (šis autorius ją vadina konsensualine) šalininkai skiria viešąjį interesą nuo individualių ar grupinių interesų, tačiau nesuteikia jam pastovumo bei universalumo požymių³¹.

Bendrojo intereso koncepcijoje akcentuojamas ir viešojo intereso naudingumas visai visuomenei. A. McHarg teigia, jog viešųjų interesų bendrumas yra neatsitiktinis, t. y. individai neatsitiktinai turi interesus, kurie juos vienija, jų bendrumą lemia atsakymų į klausimus „kokioje visuomenėje mes norime gyventi ir kaip pasiekti užsibrėžtus tikslus?“ paieškos. Dėl šios priežasties viešasis interesas reiškia kolektyvinę arba visuotinę, nors nebūtinai vienodos formos, naudą visiems visuomenės nariams, o ne vien tik tam tikriems individams ar jų grupėms³².

Visuotinės naudos išskyrimas logiškai veda prie būdo, kaip ta nauda gali būti pasiekta. Atsižvelgiant į teiginį, jog viešasis interesas yra dinamiškas reiškinys, vienintelis būdas pasiekti tai, kas būtų vienaip ar kitaip naudinga visiems, galima tik derinant interesus, ieškant kompromisų. Mes manome, jog subjektai turi skirtingus interesus, kai jie tose pačiose situacijose užima skirtingas pozicijas, pavyzdžiui, pirkėjas suinteresuotas pigiau įsigyti prekę, o pardavėjas kuo brangiau ją parduoti ir pan. Tokiais atvejais visoms pusėms naudingas susitarimas gali būti pasiekiamas, jeigu yra įvertinami kiekvieno subjekto interesai, tas pat pasakytina ir apie visuomenėje susidariusias grupes, subjektai negali patenkinti savų interesų be kitų subjektų.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog bendrojo intereso viešojo intereso koncepcijai būdingi trys pagrindiniai požymiai: viešojo intereso dinamiškumas, bendra nauda, kuri pasiekta einant į kompromisus bei derinant interesus. Be to, teigtina, jog viešasis interesas analizuojamoje sampratoje nėra tapatinamas vien tik su tam tikrų didelių

29 Gumbis, J., *supra note 4*, p. 8–9.

30 McHarg, A., *supra note 3*, p. 676.

31 Bozeman, B., *supra note 2*, p. 91.

32 McHarg, A., *supra note 3*, p. 677.

grupių interesais, t. y. kiekybinis kriterijus joje nėra toks reikšmingas, čia didžiausia reikšmė teikiama bendrosios gerovės didinimui neteikiant pirmumo nei individualiems, nei grupiniams ar net visuomenės interesams.

Ši viešojo intereso koncepcija kritikuojama dėl savo neapibrėžtumo, apibūdinimo platumo. Teigiama, jog ši teorija sunkiai pritaikoma, nes žmonės nesutaria dėl tikslų, kurių turėtų būti siekiama, ir net jei sutariama dėl tikslų, tai nesutariama, kokiomis priemonėmis šie tikslai geriausiai bus pasiekti.

Bendrojo intereso koncepcijos požymius galima pastebėti ir Lietuvos teisėje. Interesų derinimo principas yra įtvirtintas ne tik Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, bet ir kituose teisės aktuose, pavyzdžiui, vietos savivaldos įstatymo 4 str. 7 p. ir 8 p. (savivaldybių ir valstybės interesų derinimo tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus, bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimo principai), asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 8 str. (asmens duomenų tvarkymo ir visuomenės informavimo laisvės derinimas) ir pan. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą nurodęs, jog nustatant teisinį reguliavimą būtina laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo³³. Lietuvos administraciniai teismai, nagrinėdami administracines bylas bei sprendami ginčus, vadovaujasi bendraisiais visuomenės ir atskirų jos narių (grupės) interesų derinimo ir individo teisių (interesų) suvaržymo proporcingumo principais³⁴.

Nekyla abejonių ir dėl to, kad viešasis interesas turi būti vienaip ar kitaip naudingas visiems visuomenės nariams, tai yra nulemta interesų derinimo bei kompromisų paieškos ir visuotinės naudos abipusio ryšio bei priklausomybės, t. y. šie požymiai negali gyvuoti atskirai³⁵.

Išvados

Nė viena viešojo intereso koncepcija nėra pajėgi vienodu pagrindu apibūdinti viešojo intereso, tačiau teigtina, kad kiekviena iš jų, pabrėždama konkretų šio intereso požymį arba kelis požymius, leidžia geriau suvokti šio reiškinio prasminę ir funkcinę įvairovę bei jo pasireiškimo galimybes, būtinas įgyvendinimo sąlygas.

Procedūrinė viešojo intereso koncepcija nėra pajėgi baigtinai apibūdinti viešąjį interesą, nes, siekiant išlaikyti objektyvumą, iš jos pašalinamas turiningasis požymis ir pakeičiamas į formalųjį šio intereso siekiamybės elementą, taip atsiribojama nuo siekiamų tikslų ir rezultatų vertinimo jų realaus vertingumo aspektu.

33 Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalies (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 28-1018.

34 Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje *Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje v. Vilniaus miesto savivaldybės administracija* (bylos Nr. A⁸²²-1251/2009).

35 Analizuojant bendrųjų vertybių viešojo intereso sampratą, jau buvo pagrįsta, kodėl viešasis interesas laikytinas dinamišku, kintančiu.

Daugumos nuomonės viešojo intereso koncepcija yra diskriminacinė: viešasis interesas pakeičiamas daugumos interesu ir taip skatina ne bendros darnos pagrindų kūrimą, o socialinę atskirtį ir naujus konfliktus.

Bendrųjų vertybių viešojo intereso koncepcijoje pabrėžiant viešojo intereso objektą nepagrįstai užmirštama socialinio gyvenimo dinamika, neįvertinamas individualių interesų poveikis viešojo intereso formavimuisi, skirtingų viešųjų interesų santykio, atitinkančio Konstitucijos reikalavimus, įtvirtinimui.

Bendrųjų interesų viešojo intereso koncepcijoje išskirtinis vaidmuo neteikiamas nė vienam viešojo intereso turinajam elementui, čia pabrėžiamas bendrosios gerovės siekis, kuris įgyvendinamas derinant skirtingus interesus. Ši koncepcija leidžia viešąjį interesą apibūdinti ne tik kaip tam tikro subjekto interesą, ne tik kaip visiems rūpimą vertybę, bet ir kaip santykį tarp šių vertybių. Vertinant Lietuvos Respublikos teismų praktiką konstatuotina, jog būtent ši viešojo intereso koncepcija yra vyraujanti Lietuvoje, teismų sprendimuose galima pastebėti ir bendrųjų vertybių koncepcijos požymių.

Literatūra

- Arrow, K. J. *Social choice and individual values*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 1963.
- Benn S. I.; Peters R. S. *Social principles and democratic state*. London: Allen and Unwin, 1959.
- Bozeman, B. *Public values and public interest: counterbalancing economic individualism*. Washington, D. C.: Georgetown University Press, 2007.
- Burkhead, J.; Miner, J. *Public expenditure*. New Jersey: Aldine Transaction, 2007.
- Downs, A. The Public Interest: Its Meaning in a Democracy. *Social Research*. 1962, 29(1): 1–36.
- Gumbis, J. Changes in social phenomena and their conceptualisation: international and national contexts. *Socialiniai mokslai*. 2006, 1(53): 7–16.
- Korsakaitė, D. Viešasis interesas valstybinio reguliavimo požiūriu: sampratos analizė ir formulavimas. *Ekonomika*. 2006, 76: 36–53.
- Mackonis, A. Individualistinė viešojo intereso sąvokos turinio analizė. *Teisės problemos*. 2009, 2(64): 86–108.
- McHarg, A. Reconciling Human Rights and the Public Interest: Conceptual Problems and Doctrinal Uncertainty in the Jurisprudence of the European Court of Human Rights. *The Modern Law Review*. 1999, 62(5): 671–696.
- Moss, A. L. *Selling out America's democracy: how lobbyists, special interests, and campaign financing undermine the will of the people*. Westport: Praeger Publishers, 2008.
- Sorauf, F. J. The Public Interest Reconsidered. *The Journal of Politics*. 1957, 19(4): 616–639.
- Urmonas, A.; Pranevičienė, B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės. *Jurisprudencija*. 2002, 32(24): 54–64.
- Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalies (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 28-1018.

- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl kultūros įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos“ (1995 m. birželio 13 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų ir Lietuvos menininkų rūmų“ 1, 2.3 ir 2.4 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 87-3274.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 8 straipsnio 1, 9, 10 dalių, 13 straipsnio 2 dalies, 18 straipsnio 7 dalies ir 22 straipsnio 3, 6, 7 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*. 2005, Nr. 63-2235.
- Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas pagal viešąjį interesą ginančių subjektų skundus (prašymus), apibendrinimas. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis*. 2009, 6(16).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje *Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje v. Vilniaus miesto savivaldybės administracija* (bylos Nr. A⁸²²-1251/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje *Vilniaus apskrities viršininko administracija v. Vilniaus apygardos vyriausiasis prokuroras* (bylos Nr. A⁶³-998/2009).
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 30 d. sprendimas administracinėje byloje *D. S., R. K., J. P., S. M., V. N. v. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija* (bylos Nr. A⁵³⁶-382/2009).
- Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „T“ v. Lietuvos automobilių kelių direkcijai prie Susisiekimo ministerijos* (bylos Nr. 2A-288/2009).

THE VARIETY OF PUBLIC INTEREST CONCEPTS AND THEIR EVALUATION

Ugnius Trumpulis

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The article aims to analyse and evaluate different conceptions of public interest from the legal perspective.*

In the first section of the article, different classifications of public interest conceptions are presented. The classifications are based on opinions and research by various foreign and Lithuanian scientists. The author highlights four main conceptions of public interest: procedural, majority opinion, commonly-held value and common interest.

In the second, the third, the fourth and the fifth sections of the article, the main arguments and theses of the abovementioned public interest conceptions are analysed and evaluated. The author states that there is no public interest conception that would fully and adequately explain the complexity of the analysed category; however, each conception, by defining public interest in its own way, allows getting a better view and understanding of public interest as a whole.

The procedural conception of public interest is criticized, because it stresses only the importance of the objective side of public interest and completely ignores the evaluation of the aims and results of decisions and acts which are directed to implement public interest. Majority opinion conception receives criticism, as it replaces public interest with majority interests, and this can determine the rise of new conflicts in the society. The conception of commonly-held value is criticized, because it gives prominence to the object of public interest and states that it is constant and obvious. In this conception, the importance of individual interests and their impact on the formation of public interest is ignored. The author of the article asserts that the common interest theory is the most plausible conception of public interest, because it concentrates on various interests (individual, group, etc.) that must be balanced to achieve the real public interest which would correspond to the rule of law and common good. The main disadvantage of this conception is its lack of definiteness. The conception of common interest predominates in the Republic of Lithuania; however, it can be said that there are some features of the commonly-held value conception.

Keywords: *public interest, procedural conception, majority opinion conception, commonly-held value conception, common interest conception.*

Ugnius Trumpulis, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: viešojo intereso įgyvendinimas bei gynimas administracinėje teisėje.

Ugnius Trumpulis, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, doctoral student. Research interests: implementation and protection of public interest in administrative law.